

fins a tribus refugiades en els Pirineus centrals.

Tampoc es podria descartar del tot la via sorotàptica, com sigui que també se citen, encara que menys segurs, un lit. *radāstai* 'roser' i un etr. *ruze*. En canvi ja sembla que s'hagi de rebutjar la pensada de relligar també amb tot això el nom de la *gavarra* o *gavarrera*, per més que li diguin *rosa canina* els crudits, i la seva efímera flor tingui prou semblança amb una roseta pàl·lida; i per més que també tingui *-bardo*, i estigui tan estesa en el gascó pirinenc la variant *gabardo*, *gardauo* (Rohlf's, *Le Gc.*, §§ 15, 21): car les afinitats basques de tipus *gaparr-*, que li va assenyalar Rohlf's, són tan convincents.

¹ Aquí em digueren que ultra el gavet designa una altra mata, semblant a l'estepa, que creix en llocs més baixos (*Solana dels Abarssets*, ja ben per sota de l'alta muntanya): fa una flor blanca i té entorn d'un metre i mig d'alt. Per a d'altres noms pirinencs de la planta, veg. *boixeriga*, *boix florit*, *neret*, *gavet* (aran. *gawêk*).

Esbarjo, V. *esbargir* (ESPARGIR) *Esbarjò*, V. *esbarjal* *Esbarjós*, V. *espargir* *Esbarmocada*, V. *bromera/vorm* *Esbarós*, V. *esvarar* + *Esbarra* 'batuda de caça', V. *esbarrar* (ESVARAR) *Esbarrada*, *esbarradis*, *esbarrador*, *esbarralat*, *esbarrament*, *esbarrancar-se*, V. *esvarar* *Esbarranies*, de l'ar. *barrāni* (BARRI) *Esbarrar*, V. *esvarar* *Esbarrat* 'magre de cara', V. *barra* *Esbarrat* 'solitari', V. *esvarar* *Esbarrauar*, *esbarregar*, V. *esbarriar* *Esbarregat*, V. *barra* *Esbarrejar*, V. *esbarriar* *Esbarrellat*, V. *barra*

ESBARRIAR, 'escampar, posar dispers', probablement derivat de l'ar. *barri* 'forà', 'allunyat', sota la influència del romànic SPARGERE 'espargir'. □ I.^a doc.: 1564, 1616; i ja un cop en el S. XIV (?).

«¿Axi-us han esbarrats / que no-us teniu uns ab altres?», cita el DAg. d'unes *Cobles de Trucafort*, de 1616; *AlcM* hi afegeix *fugir y esbarriarse* en un doc. de 1564 de Sta. Coloma de Queralt, i «replegar les gents e atzembles qui van sbarriats sens orde, fora la host» d'un doc. que data i localitza, vagament, de l'A.C.A., i S. XIV. En tot cas ja figura en Lacav. (1695) «*esbarriar alguna cosa*: spargere, dispergere, dissipare, disturbare». Afegim que sembla ser mera variant fonètica la forma que figura en un doc. del Perelló de 1349: «pagarà per cascuna bèstia major, tres drs. --- per cascun porch ho truja 6 diners --- et pagarà per cascuna menor, *esbarrades*, en tro en tres cabeçes, tres drs., et de tres cabeçes amunt pagaran, per cascuna cabeça, mayla» (*BABL* XII, 42). De fet aquesta variant la sento en el Conflent amb un sentit semblant: «un cortal *z̄b̄rāt*» 'espatllat, arruïnat' (Mosset, 1960), que sembla haver d'entendre's a base de la idea de la disseminació de les pedres que, en rengle, formaven el clos.

En els escr. Renaix. el mot apareix sovint en els millors, i amb diversos matisos: «moltes vegades no seguïen la carretera: *s'esbarriaven* per caminets», Genís Aguilar (*Julita*, p. 83; i cf. a *entortolligar*, TOR-

CER); «com si *esbarriés* sorra ab un cabàs», EmVilanova (*O. C.* XI, 91); «veureu la gent fluctuant d'aquí i d'allà, nuclis que es fan i es desfan i es barregen i *s'esbarrien*, confosos, vacillants», Maragall (1904, *Les Reials Jornades*, *O. C.* I, 757). En particular és freqüent el participi *esbarriat*: «los papers, raspalls y demés enredos *esbarriats* damunt lo marbre», «los tres o quatre llums *esbarriats* per allí no lluhían gayre més que 'ls esblaymats estels», Noller (*Papall.*, 49; *Notas*, *Angoixa*, 105).

Sovint es diu dels ulls, amb matís intensiu i tendència translàtica: «ni sabian hont dirigit sos ulls, *esbarriats* ja feya estona per lo enteixinat del sostre», Pons i Massaveu (*Colla del Carrer* XVI, p. 244); però altres vegades la causa és sinistra: «apretà a córrer cap a la Rambla --- cridant l'atenció del públic ab sa embullada cabellera, sos ulls *esbarriats* y son cor trencat d'esglay», Noller (*La Pap.*, 178). Com hem vist pel passatge de Genís, de vegades s'acosta molt al sentit del seu parònim *esgarriar*, i així no em va sobtar quan a una pagesa del Vallès oriental vaig sentir un cop (1930) *noies esbarriades* 'perdudes, de mala conducta': «prou n'hi ha de noies *esbarriades*, però aquesta no ho era pas».

Altrament avui és un mot viu més o menys en tots els dialectes; fins a Eivissa («extraviar, esparcir», PzCabr.) i el Migjorn valencià, amb certa vacil·lació en la inicial: «al pòc temps li faltà la dòna, els xics y xiques li se *desbarriaren*, y, per acabar-ho de coronar, agarra y es casa en una criada d'Àres», «criades y nyinyeres o passejantes, les quals s'han *esbarriat* per atre puesto desde que va per allí la gent lloída», MGadea (*T. del Xè* I, 27, 391). Segur que segueix fins a l'extrem Sud, car de la nostra llengua és manlleu el murcià *esfarriar* «salirse de su centro o de su justo medio, en palabras y obras» (RamzXarrià, GaSorianò), amb l'ensordiment de *sb* en *sf*, que és normal en aquests parlars (*lah f̄acab*, *loh f̄acoh*).

Ultra la ja notada a dalt, hi ha algunes variants en la terminació. Sobretot *esbarricar* «destruït, descomponer», que el DAg. localitza en el Pallars, *AlcM* hi afegeix Cerdanya i Conflent i una vegada l'usà Ruyra; el domini d'aquesta forma continua per terres d'Oc: aranès *ezbarriká* «desparramar, dispersar».

Des del punt de vista aranès una explicació sembla evident: que hi hagi contaminació o encreuament amb el també aranès *ezberiká* «desmenuzar», derivat de l'aran. *brik* 'bocí', 'gens', fr. ant. *brique* 'tros', més que més puix que hi ha un suís fr. *ébriquer* id. (Jura, Neuchâtel), i oc. mod. *embriká* (FEW). Però sembla que més que això intervenen aquí *esparracar* i *espargir*, vist que tenen molta extensió altres formes locals amb *-sp-*: Sopeira *desparrigar* («les gallines escarboten la terra amb les potes: *la desparriguen*», *CongrLLCat.*, 425), i amb considerable extensió enllà del Pirineu: bearn. muntanyenc *esparricá* «éparpiller» (Lespy-R., Supl.), Landes *esperecá* (sinònim d'*esparpailler* i *esperdiá*, «dispersé», Métivier, p. 725), «troupil capricius / que s'es *esparricat* al pè de la mountainho» a Fougax (Arieja, *Bouts d. Mount.* XXXII, 170), i veg.